

FLORIAN COPCEA: Virginia Popovici sau „paralaxele” criticii românești din Serbia, Editura GRAFIX, Craiova, 2017, 189 pag.

Dumitru MIHAILESCU,
Colegiul Particular „Vasile Goldiș” Arad

Autorul, prof. dr. Florian Copcea, este un bun cunoscător al vieții culturale din Banatul Serbiei. Este membru al *Asociației Scriitorilor din Voivodina* și al *Cercului Honoris Causa – Lumina*, Pancevo, Serbia, și autorul mai multor lucrări referitoare la fenomenul literar românesc din Serbia. În anul 2007 i s-a decernat Distincția de aur „Lumina”, Novi Sad.

Cartea, care face obiectul însemnărilor din față, *Virginia Popovici sau „paralaxele” criticii românești din Serbia*, se referă la activitatea Virginiei Popovici, conferențiar universitar la Facultatea de Filosofie a Universității din Novi Sad, Departamentul de Limba și Literatura Română, critic literar preocupat de fenomenul literar voivodinean. Lucrarea este precedată de un interviu luat de Marina Ancaitan lui Florian Copcea, care are un titlu sugestiv: *Literatura română din Serbia, un vector al lumii moderne*. În amplele răspunsuri date, Florian Copcea își mărturisește interesul constant pentru literatura

română din Serbia: „Cred în rezistența universală a culturii române, chiar dacă aceasta se manifestă în spații multietnice și nu în cel matricial. [...] Putem afirma, fără riscuri, că literatura română din Serbia, în aparență tânără, a devenit vector al lumii moderne.” (p.5).

După *Prefața* semnată de prof. univ. dr. Carmen Dărăbuș, și o *Biobibliografie* care oglindește activitatea didactică și științifică a Virginiei Popovici, cartea este structurată în două secțiuni.

Prima secțiune cuprinde cinci eseuri în care Florian Copcea analizează cu multă atenție modul în care „tânără exegetă se angajează la un demers disciplinat și constant, fără pretenția de a stabili ierarhii, ci fiind, mai curând, preocupată de a stabili direcția literară, mișcările și curentele literare, în care se înscriu operele abordate.” (Carmen Dărăbuș).

Eseurile din prima secțiune au titluri semnificative:

1. *Un exponent al criticii românești din Serbia: VIRGINIA POPOVICI*
2. *Canon și autoritate în critica literară practică de VIRGINIA POPOVICI*
3. *„Paradoxurile” resuscitării actului critic la VIRGINIA POPOVICI*
4. *Critica literară românească din Serbia dincolo de mit și arhetip*
5. *Stil și expresivitate la literatura românească din Serbia*

Florian Copcea își fundamentează demersul pe lucrarea în două volume a Virginiei Popovici, *Opinii și reflecții*, apărută la Editura Libertatea din Panciova, Serbia, și are în vedere faptul că Virginia Popovici „fără să intre în polemica cu cei care au statuat unicitatea operei literare, [...] își focalizează instrumentele de analiză, coabitând cu stilistica și semiotica, spre sublimarea ideatică a unui spațiu literar supus unor continue modificări paradigmatică, acestea fiind provocate de migrarea către un centru (fictiv sau existent) a unor scriitori care și-au uitat (sau ascund) matricea pentru a se afilia unor grupări mai mult sau mai puțin «vocale».” (p.34).

Florian Copcea insistă asupra faptului că Virginia Popovici, în lucrarea amintită, are ambiția de a depăși „limitele interpretării” (Umberto Eco), și ea nu prezintă doar evoluția literaturii române din Voivodina de la începuturi până astăzi, ci scoate în evidență valorile perene ale acesteia, grila valorică fiind împrumutată de la G. Călinescu. De fapt, autorul evidențiază faptul că „Virginia Popovici și-a elaborat propriul său program critic, modelul său intelectual fiind George

Călinescu”(p.42). Autoarea pune în centrul demersului său critic opera și nu autorul, iar Florian Copcea analizează modul în care autoarea se raportează la text, la curente și orientările literare. Având ca obiect literatura românească din Voivodina, autoarea **Opiniilor și reflecțiilor**, înzestrată cu intuiție „își asumă dreptul de a «anatomiza» pe viu fizionomia unei literaturi apte să rivalizeze cu cea europeană – românească. Demersul critic al Virginiei Popovici este acela de a ne introduce în sfera unei paradigme care presupune, fără convenționalism, confruntarea dintre estetic și cultural.”(p.27).

Urmărind avaturile criticii literare din Voivodina, Florian Copcea amintește faptul că după dispariția lui Radu Flora, „primul promotor al criticii literare românești din Voivodina”, s-a creat un „vid” identitar, care a dus la o confuzie a valorilor. Pentru a depăși „criza criticii”, Virginia Popovici, fiind preocupată de valoarea operelor scriitorilor și mai puțin la biografiile lor, „nu ezită să provoace un **seism al rupturii**, adică să scoată din îngheț miturile și să le așeze într-o ordine care presupune denunțarea idolilor falși.”(p.36). Pentru promovarea valorilor veritabile, autoarea **Opiniilor și reflecțiilor** „recurge, autoritar, la metoda interpretativă a reconstrucției unor noi poli de referință în literatura română din Voivodina, raportându-se permanent la modelele estetice impuse de susținătorii noii critici universale în care se inițiază spre a-și forma propriul sistem de lectură.”(p.38).

A doua secțiune a cărții intitulată **Fragmente critice**, cuprinde opt studii aparținând Virginiei Popovici, care „întăresc” considerațiile critice formulate de Florian Copcea în prima parte:

1. **Despre poezia unui optzecist din Voivodina: Nicu Ciobanu**
2. **Imaginile – decor postmodern și naturalist în poezia lui Ioan Baba**
3. **Identitate și postmodernism în poezia lui Ioan Flora**
4. **Europa, un concept literar în opera lui Pavel Gătăianțu**
5. **Montajul poetic fascinant al lui Petru Cârdu**
6. **Poezia lui Slavco Almăjan. Ciclul de poezii Staccato Urban**
7. **Modernitatea liricii lui Vasko Popa**
8. **Postmodernismul românesc din Voivodina**

Din studiul atent al acestor eseuri se poate trage concluzia că Virginia Popovici este un critic ce posedă indiscutabile calități de analist care are capacitatea de a înțelege cele mai diverse voci și atitudini lirice. Are spirit metodic și didactic conclusiv, bazându-se pe informația adusă la zi, are grijă să contextualizeze o anumită operă, să-i exploreze vecinătățile, cu scopul precis de a o duce la o formă operațională – sintetică. Între a lăuda excesiv și a trece cu vederea, Virginia Popovici alege o generoasă formulă prospectivă, situându-se nu de parte unui autor sau altul, ci de partea valorilor literaturii române. Cititoare atentă a literaturii române și universale, Virginia Popovici are un stil exegetic destins, deschis, maleabil.

Aceste eseuri vin înaintea unei viitoare istorii a literaturii române din Banatul Serbiei, deocamdată incompletă, ale cărei articulații s-ar întrezări din aproape întregul său demers istorico-critic de până acum. „Virginia Popovici acoperă un foarte necesar spațiu, în peisajul cultural artistic în filologie, acela de recuperare, în sens critic, a literaturii de limba română din Banatul de dincolo de Dunăre, rol deloc ușor, pe care ea și-l asumă cu mult curaj.”(Carmen Dărăbuș).